

Soud může efektivně pomoci ohroženým dětem, jen pokud má všechny relevantní informace

V rámci projektu Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí Ministerstva práce a sociálních věcí probíhá síťování služeb pro rodiny a děti. Mobilizuje stávající kapacity podpůrných služeb, a to formálních i neformálních tak, aby bylo možné rodinám s dětmi poskytovat včasnou pomoc. Cílem je, aby nemuselo docházet k výrazným zásahům do rodiny, až odebrání dětí z ní. Účinnost sítě je přímo závislá na propojenosti a informovanosti všech aktérů, tedy i soudců.

Z pohledu soudu je žádoucí mít dostatek informací především ze strany zainteresovaných odborníků, rodičů a dětí. Při nastavování spolupráce v rámci sítě se osvědčilo zaměření informovanosti do následujícího trojlístku.

Informace směřující ke spolupracujícím odborníkům

Vytvořit vlastní mapu aktérů, tedy seznam organizací a odborníků, s nimiž je potřeba spolupracovat při získávání informací. Poměrně často nějaká existuje, ale bývá neúplná, což může vést k přetěžování jedněch služeb a nevyužívání jiných. Důležitá je tedy pravidelná aktualizace mapy a informování o její aktuální podobě všech zařazených organizací a odborníků.

Předtím než službu z mapy aktérů soud doporučí, měl by znát její aktuální kapacitu, a to i zda je bezplatná, či nikoliv. Velmi se osvědčilo, že ještě před jednáním dostupnost služby ověřuje soudní tajemník, a soud už pak může pracovat s konkrétními termíny.

Pro úplnost je dobré vědět, jakou službu již rodiče nebo dítě využívali, z jakého důvodu spolupráci ukončili. Až pak se dají efektivně doporučit služby, které mohou pomoci. Nejlépe je požádat o informace OSPOD, který pro tyto účely vede individuální plán ochrany dítěte, jenž by měl všechny tyto informace obsahovat. Obdobně může sloužit rodičovský plán, který může vypracovat sám soud (respektive soudní tajemník) společně s rodiči a OSPOD.

Informace směřující k rodičům

Rodič by při nastavování spolupráce měl být vnímán jako ten, který je odpovědný za budoucnost svou a svého dítěte. Je nezbytné přenášet na něho od začátku odpovědnost za hledání řešení. Jakákoliv případná nespolečná spolupráce rodiče se soudem nebo dalšími aktéry v síti by měla být při rozhodování

soudu zohledňována. Je dobré vůči rodičům ze strany všech aktérů vystupovat jako jeden „tým“, který své činnosti vzájemně koordinuje a při hledání řešení kooperuje s cílem zajistit, aby dítě bylo v nepříznivé situaci co nejkratší dobu. Cílem ale rozhodně není dítě odebrat, nýbrž hledat taková řešení, která umožní pomoc celé rodině. Zajistit podporu rodině a dítěti neznamená převzít na sebe roli rodičů, ale naučit je, jak se stát kompetentním rodičem, spolu-tvůrcem budoucnosti dětí.

Informace směřující k dítěti

Jedním z velice aktuálních témat v rámci problematiky je téma přímého zapojení dítěte do hledání řešení ve věcech, které se jich týkají. Praxe bohužel ale velice často sklouzává do marginalizace participace a vykládá ji pouze jako „zjištění názoru dítěte“. Tento výklad je svazující a pro dítě nepříznivý, protože se rozhodně nejedná o jeho povinnost vyjádřit se. Participace dětí má mnohem širší rozměr. Primárně znamená informovat dítě – tedy aktivní přístup ze strany aktérů směrem k dítěti. Jde o to zajistit, aby dítě mělo dostatek informací, které v dané situaci potřebuje, aby mu byl vytvořen prostor pro jeho aktivní zapojení, pokud bude chtít, aby mu byla zajištěna možnost mluvit s jedním konkrétním člověkem, který zde bude jenom pro něj atd. To, o co by se měl soud zajímat je, zda má v dané lokalitě někoho, kdo umí toto pro dítě zajistit, případně kdo s ním už takto pracuje. Následně by měl soud nastavit spolupráci s tímto subjektem takovým způsobem, aby další snahou o participaci dítěte nebylo dítě přetíženo, a naopak, aby mu nebyla vzata možnost zapojit se.

Více o projektu „Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí“ včetně příkladů dobré praxe funkčních sítí služeb najdete na webu: www.pravonadetstvi.cz